تاریخ سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران

به اهتمام انجمن علوم سیاسی ایران

ساسان کریمی

دوره احمدی نژاد: چرخه امنیتی سازی ایران

پویشگران آینده امیدبخش
انجمن ایرانی مطالعات جهان
انجمن علوم سیاسی ایران Iranian Political Science Association
دانشکده مطالعات جهان

جلسه پنجم: تاریخ سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران

گفتمان عدالت‌خواهی و چرخه امنیتی‌سازی

کالبدشکافی سیاست خارجی دولت‌های نهم و دهم (محمود احمدی‌نژاد)

Gemini Notebook

ریشه‌های داخلی یک چرخش: صف‌آرایی جدید در سال ۱۳۸۴

پایان دوران اصلاحات

- رقابت مبتنی بر درخواست‌های مترقی طبقه متوسط.

- تشتت آرا و انشقاق در نیروهای سیاسی اصلاح‌طلب.

ظهور پوپولیسم و اصول‌گرایی غیرسنتی

- تکیه بر خواسته‌های توده‌ای و احساس «در حاشیه بودن» طبقات فرودست.

- تغییر فاز اصول‌گرایان: از کنشگری واکنشی به برنامه‌ریزی برای پاستور (با حضور قالیباف، لاریجانی و در نهایت قطب‌بندی احمدی‌نژاد در برابر هاشمی رفسنجانی).

Gemini Notebook

تغییر پارادایم: بازتعریف اصول و مبانی دیپلماتیک

دوران اصلاحات (توسعه و گفت‌وگو)	دولت نهم (عدالت‌خواهی و تهاجم)
مدارا و تنش‌زدایی	رویکرد تهاجمی، فعال و چالش‌گر
طبقه متوسط جهانی و دولت‌های غربی	توده‌های فرودست جهانی، نگاه به شرق و آمریکای لاتین
تعلیق داوطلبانه برای اعتمادسازی	فک پلمپ‌ها و ازسرگیری غنی‌سازی
هم‌زیستی و ثبات منطقه‌ای	تقویت محور مقاومت و بازتعریف نظم

Gemini Notebook

اولین دومینو: فک پلمپ‌ها و پایان موازنه موقت

تغییر الگوی تحویل قدرت در جمهوری اسلامی:

غلبه اراده دولت تازه بر دولت مستعجل پیش پیش از جلوس رسمی رسمی بر صندلی قدرت (با دستور رهبری).

شکستن پلمپ تأسیسات هسته‌ای و پایان توافق با سه کشور اروپایی اروپایی (E3).

خروج آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و غرب از فاز دیپلماسی و ورود به موضع تهاجمی.

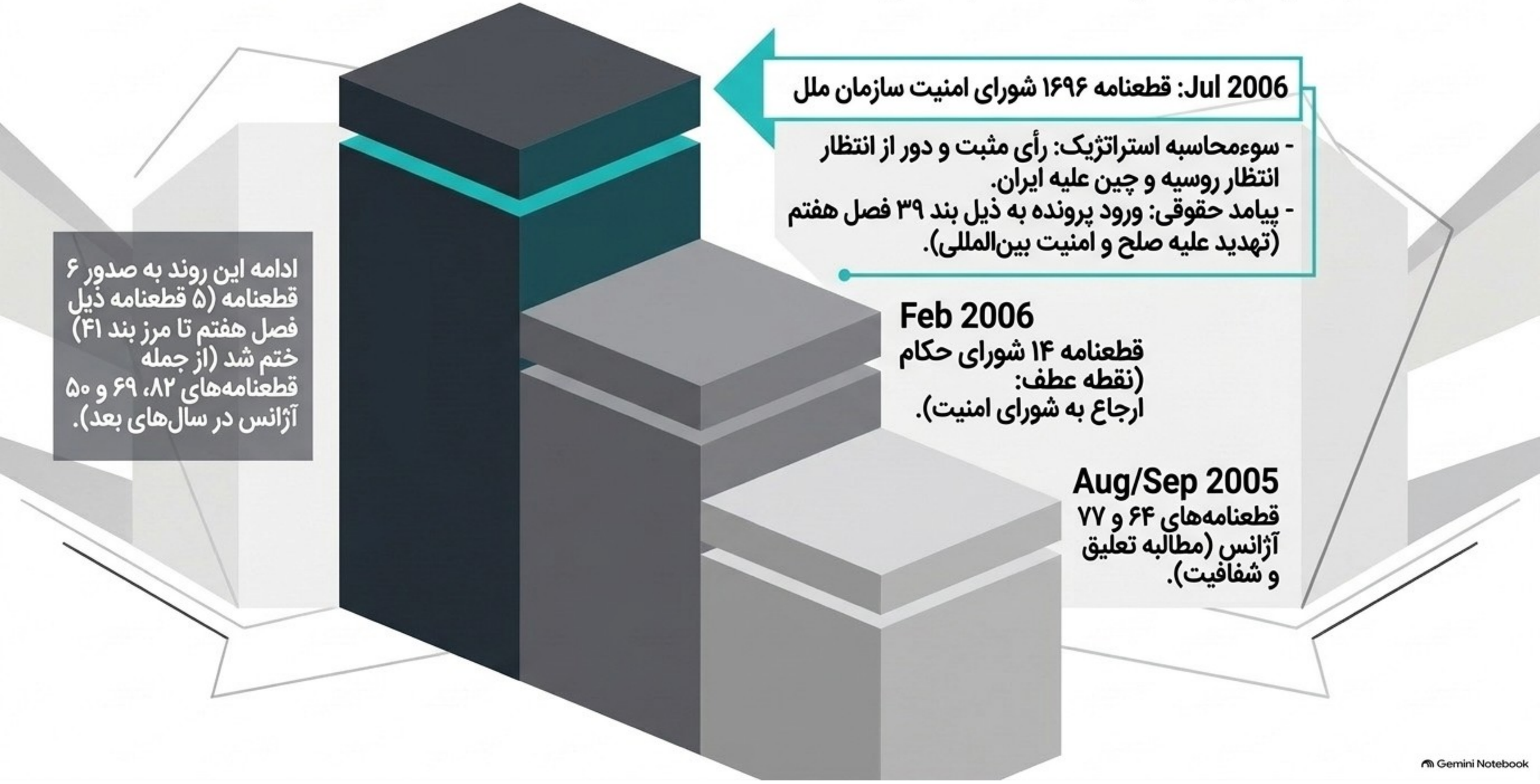
Gemini Notebook

مکانیسم امنیتی‌سازی: چگونه ادبیات سیاسی به سلاح دشمن تبدیل شد؟

Gemini Notebook

تصاعد بحران: از شورای حکام تا فصل هفتم منشور ملل متحد

Jul 2006: قطعنامه ۱۶۹۶ شورای امنیت سازمان ملل

- سوءمحاسبه استراتژیک: رأی مثبت و دور از انتظار انتظار روسیه و چین علیه ایران.
- پیامد حقوقی: ورود پرونده به ذیل بند ۳۹ فصل هفتم (تهدید علیه صلح و امنیت بین‌المللی).

Feb 2006
قطعنامه ۱۴ شورای حکام (نقطه عطف: ارجاع به شورای امنیت).

Aug/Sep 2005
قطعنامه‌های ۶۴ و ۷۷ آژانس (مطالبه تعلیق و شفافیت).

ادامه این روند به صدور ۶ قطعنامه (۵ قطعنامه ذیل فصل هفتم تا مرز بند ۴۱) ختم شد (از جمله قطعنامه‌های ۸۲، ۶۹ و ۵۰ آژانس در سال‌های بعد).

Gemini Notebook

اصطکاک داخلی و سندرم «مذاکره، فشار، قطعنامه»

تغییر ریل در شورای عالی امنیت ملی: جایگزینی علی لاریجانی با سعید جلیلی (مهر ۱۳۸۶) ‹‹ توقف همکاری با خاویر سولانا و غلبه رویکرد سلبی در دبیرخانه.

کارشکنی در دیپلماسی پنهان: تبدیل فرصت سفر علی‌اکبر ولایتی به پاریس و مذاکره با رئیس‌جمهور فرانسه به یک نقطه ضعف (با اعلام عدم نمایندگی وی از سوی دولت).

بن‌بست ساختاری: ناتوانی در متوقف کردن ماشین تحریم‌ها به دلیل ناهماهنگی کامل میان نهاد ریاست‌جمهوری و دستگاه دیپلماسی.

Gemini Notebook

تله ژئوپیلیتیک: بیانیه تهران و معمای قطعنامه ۱۹۲۹

Gemini Notebook

حلقه محاصره:
آوار تحریم‌های فلج‌کننده

قطعنامه‌های شورای امنیت
(فصل هفتم - بند ۴۱):
محدودیت‌های شدید نظامی،
هسته‌ای و کشتیرانی.

تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا:
تحریم بی‌سابقه بانک مرکزی جمهوری
جمهوری اسلامی.

اقتصاد ایران

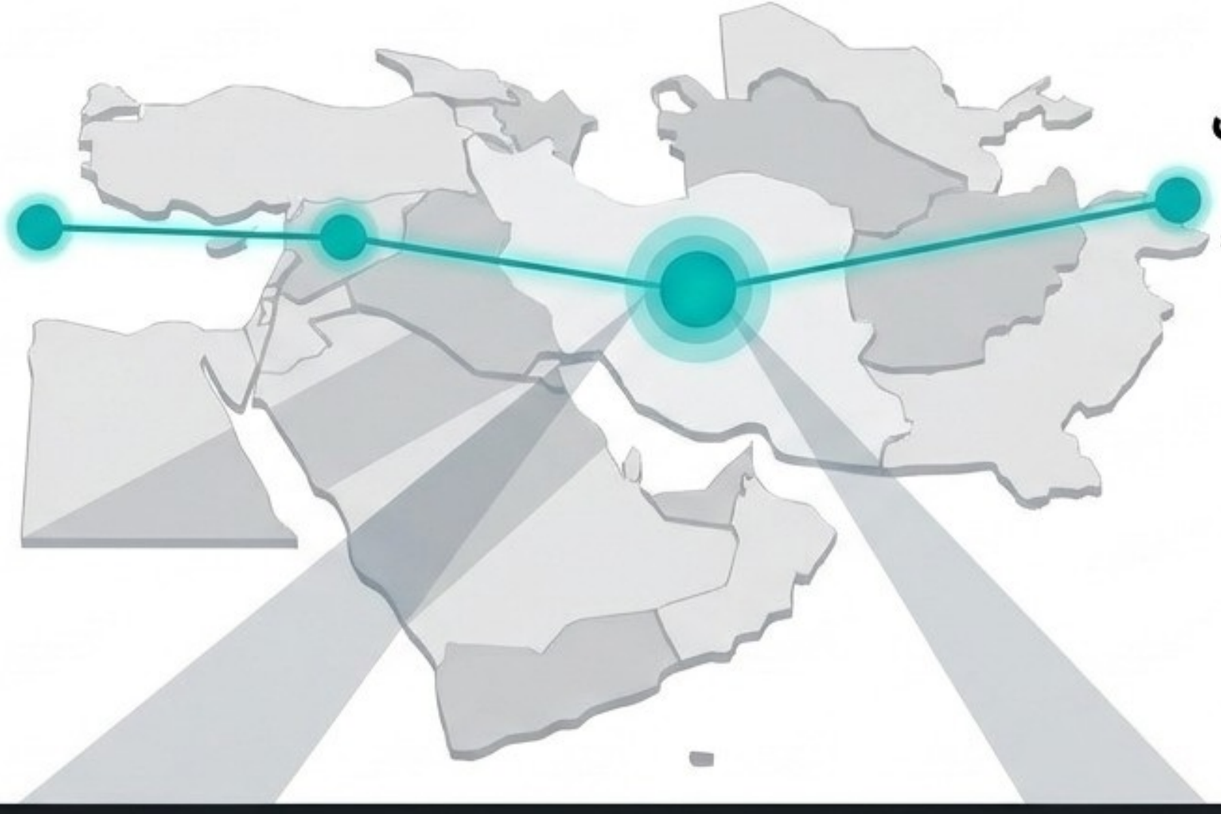
تحریم‌های اتحادیه اروپا:
کاهش تدریجی و زمان‌بندی‌شده حجم
فروش نفت ایران.

سقوط ارزش پول ملی (جهش نرخ ارز از ۱۲۲۶ تومان به نزدیک ۴۰۰۰ تومان).
ضربه مهلک به درآمدهای نفتی، واردات، صادرات و انتقال وجه.

Gemini Notebook

لنگرگاه منطقه‌ای
در اوج انزوای جهانی

عراقِ پس از صدام: تثبیت نفوذ ساختاری و حمایت از گروه‌های هم‌سو در خلأ قدرت.

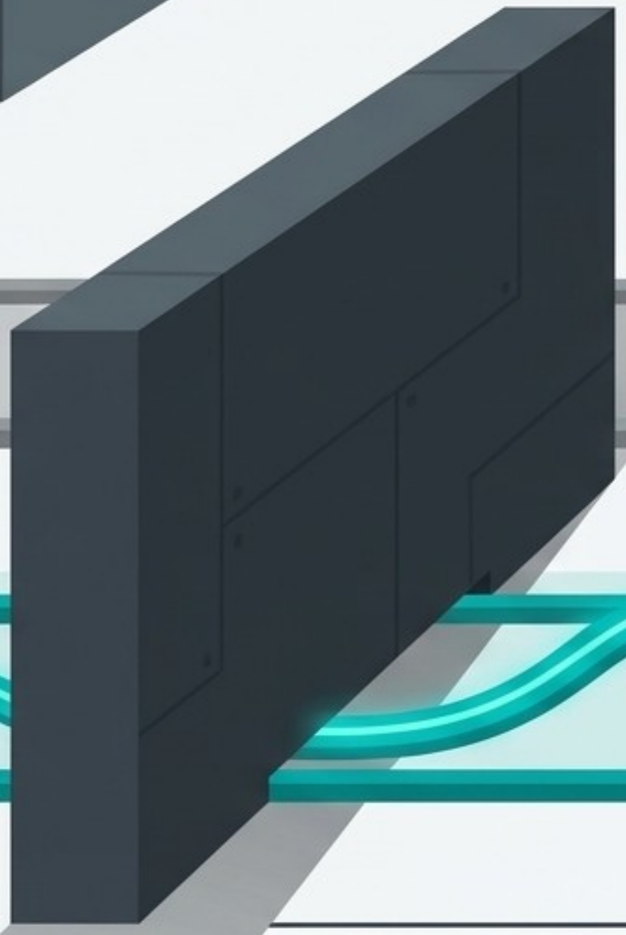

بحران سوریه و بیداری اسلامی (بهار عربی): جلوگیری از فروپاشی دولت دمشق به عنوان حلقه طلایی محور مقاومت.

جبران فشارهای سیستمیک بین‌المللی از طریق تثبیت عمق استراتژیک در منطقه و تقویت «محور مقاومت» به عنوان ابزار بازدارندگی نامتقارن.

Gemini Notebook

مسیر پنهان مسقط: تغییر ریل از بن‌بست به عمل‌گرایی

مذاکرات بی‌فایده و فرسایشی دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی (سعید جلیلی).

اراده جدید خارج از کنترل ریاست‌جمهوری؛ آغاز مسیر محرمانه توسط وزارت خارجه (علی‌اکبر صالحی) با پیام سلطان قابوس عمان (توسط سالم الاسماعیلی).

ایده کلیدی: ابهام سازنده (Constructive Ambiguity)

- خط قرمز آمریکا (غنی‌سازی صفر) به رسمیت شناخته نشد، اما میانجی اطمینان داد که پذیرفته شده است.
- دستاورد: شکسته شدن تابوی مذاکره مستقیم ایران و آمریکا در سطح مدیرکل و پایه‌گذاری مسیر توافقات بعدی.

Gemini Notebook

نقطه شکست: میراث دولت دهم و پایان یک دوران

سیاسی-اجتماعی

انباشت التهابات پس از انتخابات ۱۳۸۸ و دقیقه دقیقه‌شماری افکار عمومی برای پایان دولت.

اقتصادی

از دست رفتن سهمیه در اوپک، توقف پروژه‌های عمرانی، و بی‌اثر شدن درآمدهای افسانه‌ای نفت پیش از تحریم.

دیپلماتیک

امنیتی‌سازی بی‌سابقه پرونده ایران در شورای امنیت سازمان ملل.

۱۳۹۲: این بن‌بست ساختاری، تغییر بنیادین در رویکرد سیاست خارجی و پیروزی گفتمان «تعامل سازنده» در انتخابات ۱۳۹۲ را اجتناب‌ناپذیر ساخت.

Gemini Notebook

از توجه شما متشکرم.

ساسان کریمی

